

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/60/2000

OPINIE O EWENTUALNYCH PRAWYBORACH PREZYDENCKICH W AWS

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

OPINIE O EWENTUALNYCH PRAWYBORACH PREZYDENCKICH W AWS

- Blisko połowa ankietowanych (48%) opowiada się za tym, by kandydat AWS na najwyższy urząd w państwie został wyłoniony w wewnętrznych prawyborach, natomiast 12% wolałoby, żeby kwestię kandydatury pozostawić Marianowi Krzaklewskiemu i statutowym władzom AWS. Wśród najbardziej uprawnionych do zabierania głosu w tej sprawie, czyli potencjalnych wyborców AWS, ponad połowa (54%) popiera koncepcję prawyborów, niespełna jedna trzecia zaś (30%) pozostawiłaby tę kwestię władzom tego ugrupowania.

- Ponad dwie piąte badanych (42%) uważa, że kandydatem AWS w jesiennych wyborach prezydenckich powinien być ktoś inny niż Marian Krzaklewski, co siódmy ankietowany (15%) jest przeciwnego zdania - sądzi, że właśnie przewodniczący „Solidarności” powinien wystartować w tych wyborach. Prawie jedna trzecia respondentów wyraża obojętność w tej sprawie. Elektorat AWS, skądinąd najbardziej zainteresowany tą kwestią, również wolałby innego kandydata niż Marian Krzaklewski (53%). Blisko jedna trzecia zdeklarowanych zwolenników AWS (31%) chciałaby jednak, by wystartował on w jesiennych wyborach.

- Wśród przeciwników kandydatury Mariana Krzaklewskiego równo połowa (co stanowi 21% ogółu badanych) nie potrafiła wskazać odpowiedniej osoby mogącej kandydować na najwyższy urząd w państwie. Co czwarty z tej grupy (10% ogółu) bez żadnych sugestii wymienił marszałka Sejmu Macieja Płażyńskiego jako najlepszego „kandydata na kandydata”, którego mogłaby wysunąć AWS. Co jedenasty przeciwnik kandydatury Mariana Krzaklewskiego (4% całej populacji) spontanicznie wskazał Andrzeja Olechowskiego. Respondenci wymieniali także, choć już wyraźnie rzadziej, inne możliwe kandydatury - Lecha Wałęsy, Tadeusza Mazowieckiego, Jana Olszewskiego oraz Piotra Żaka.

W AWS ciągle toczy się dyskusja na temat trybu wyboru kandydata ugrupowań politycznych skupionych w tej organizacji. Były prezydent Lech Wałęsa wychodząc z założenia, że najważniejsze jest doprowadzenie do tego, by druga tura wyborów w ogóle się odbyła, a Aleksander Kwaśniewski nie wygrał już w pierwszej turze, zaproponował, by właśnie ją potraktować jako rodzaj prawicowych prawyborów. Wówczas prawą stroną sceny politycznej reprezentowałyby kilku kandydatów mających szansę pozyskać głosy wielu różnych wyborców. Ten zaś, który uzyskałby w pierwszej turze najwięcej głosów, miałby otrzymać poparcie wszystkich prawicowych organizacji w kolejnym i ostatecznym starciu z obecnym prezydentem. Pomysł ten nie zyskał jednak szerszego poparcia. Z kolei trzy AWS-owskie partie: SKL, ZChN i PPChD przedstawiły propozycję przeprowadzenia wewnętrznych prawyborów w celu wyłonienia odpowiedniego kandydata. Mieliby w nich wziąć udział parlamentarzyści oraz radni AWS. Koncepcja ta zyskała poparcie niektórych przedstawicieli tego ugrupowania, natomiast inni wyrażali się o niej krytycznie. Podczas niedawnego Kongresu SKL doszło do publicznego sporu między Maciejem Płażyńskim a Marianem Krzaklewskim na temat trybu wyboru kandydata. Marszałek Sejmu poparł pomysł prawyborów, podczas gdy przewodniczący „Solidarności” (i ciągle potencjalnie najpoważniejszy kandydat AWS) wyrażał się o idei prawyborów dość wstrzemięźliwie.

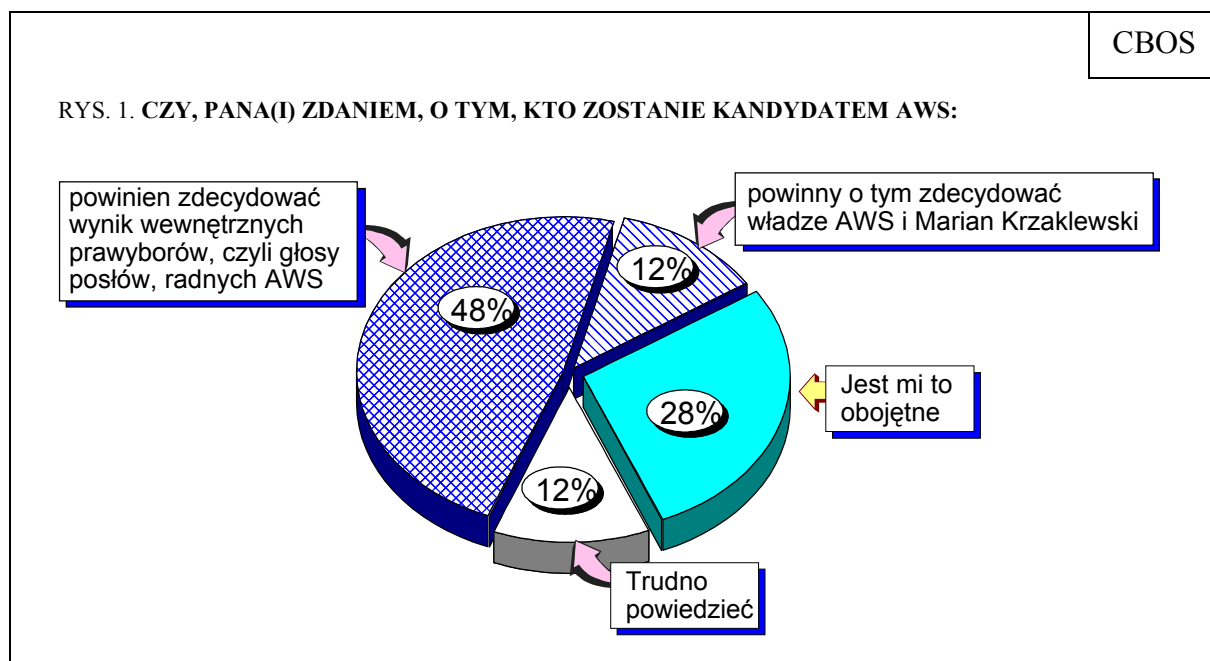
CZY W AWS POWINNO SIĘ PRZEPROWADZIĆ PRAWYBORY?

Na początku kwietnia¹ zapytaliśmy ankietowanych, czy o tym, kto zostanie kandydatem AWS w wyborach prezydenckich, powinien zdecydować wynik wewnętrznych prawyborów, czyli głosowania senatorów, posłów i radnych tego ugrupowania, czy też raczej powinny o tym zdecydować władze AWS i Marian Krzaklewski?

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (119) przeprowadzono w dniach 30 marca - 4 kwietnia 2000 roku na 1111-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Blisko połowa respondentów (48%) opowiada się za tym, by kandydat AWS na najwyższy urząd w państwie został wyłoniony w wewnętrznych prawyborach. Jedynie 12% badanych wolałoby, żeby sprawę kandydatury pozostawić statutowym władzom AWS. Tak postawiona kwestia ujawnia zatem to, co wiemy z wielu innych badań - Polacy są bardzo przywiązani do demokracji i jej instytucji, mając zaś możliwość wyboru zdecydowanie preferują rozwiązania bliższe demokracji bezpośredniej, niż akceptują konieczność zdania się na decyzję nawet najbardziej demokratycznie wybranych władz.

Poparcie dla prawyborów jest tym częstsze, im wyższe jest wykształcenie ankietowanych, a także im większa miejscowość, w której mieszkają. Wielkość miejsca zamieszkania wiąże się z deklarowaną obojętnością w tej sprawie - można sądzić, że osoby mieszkające na wsi i w mniejszych miastach (poniżej 100 tys. ludności) w dużym stopniu postrzegają tę kwestię jako odległą od swoich codziennych problemów.

Wśród osób zainteresowanych polityką i biorących udział w demokratycznych procedurach, takich jak wybory, odsetek zwolenników prawicowych prawyborów jest jeszcze większy niż w całej populacji. Ponad połowa potencjalnego elektoratu AWS popiera koncepcję prawyborów. Jednocześnie jednak niemal jedna trzecia potencjalnych zwolenników

tego ugrupowania opowiada się za pozostawieniem tej decyzji władzom AWS i Marianowi Krzaklewskiemu. Wśród sympatyków współkoalicjanta, czyli UW zdecydowana większość optuje za koncepcją prawyborów.

Tabela 1

Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych	Czy Pana(i) zdaniem, o tym kto zostanie kandydatem AWS:			
	powinien zdecydować wynik wewnętrznych prawyborów, czyli głosy posłów, radnych AWS	powinny o tym zdecydować władze AWS i Marian Krzaklewski	Jest mi to obojętne	Trudno powiedzieć
	w procentach			
AWS	54	30	10	7
PSL	58	5	30	6
SLD	58	9	29	4
UP	46	25	25	4
UW	70	11	17	2
Niezdecydowani	31	10	28	30
Niezamierzający głosować	38	9	36	18

Poparcie dla idei prawyborów jeszcze się zwiększa, jeśli za punkt odniesienia przyjmiemy identyfikację z prawicą w ogóle, nie zaś tylko chęć głosowania na AWS. Ponad trzy piąte respondentów deklarujących prawicowe poglądy polityczne uważa, że lepsze byłoby przeprowadzenie wewnętrznych prawyborów.

Tabela 2

Deklarowane poglądy polityczne	Czy, Pana(i) zdaniem, o tym, kto zostanie kandydatem AWS:			
	powinien zdecydować wynik wewnętrznych prawyborów, czyli głosy posłów, radnych AWS	powinny o tym zdecydować władze AWS i Marian Krzaklewski	Jest mi to obojętne	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Lewicowe	52	11	33	5
Centrowe	54	10	26	10
Prawicowe	61	18	15	7
Trudno powiedzieć	24	11	37	28

CZY MARIAN KRZAKLEWSKI POWINIEN KANDYDOWAĆ?

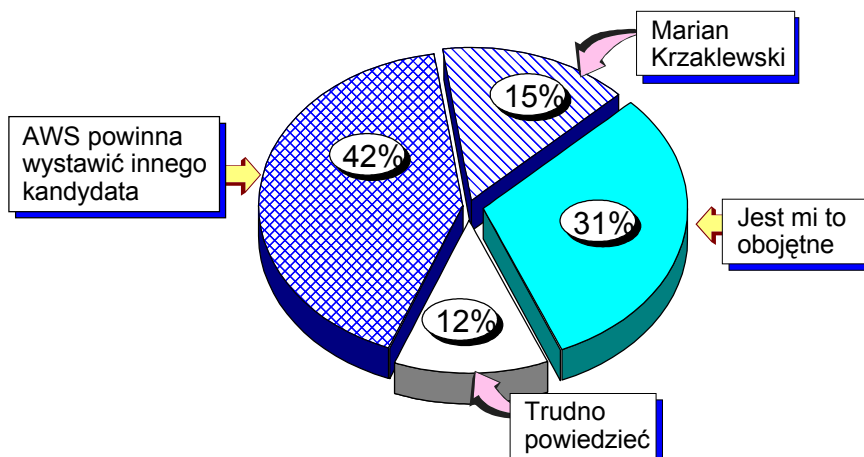
Już od dawna w rozmaitych rozważaniach dotyczących tegorocznych wyborów prezydenckich pojawiało się nazwisko przewodniczącego „Solidarności” jako naturalnego kandydata prawicy i AWS na najwyższy urząd w państwie. Mówiło się o tym, że pozycja polityczna Mariana Krzaklewskiego predestynuje go do ubiegania się o to stanowisko. Również w ostatnim czasie wielu znaczących reprezentantów prawej strony sceny politycznej (m. in. marszałek Senatu Alicja Grześkowiak) próbowało nakłonić przewodniczącego „Solidarności” do podjęcia decyzji o kandydowaniu w wyborach prezydenckich.

Z drugiej strony pojawiają się jednak także głosy przeciwne, mogące skłaniać Mariana Krzaklewskiego raczej do wycofania się z wyborczego wyścigu. Jednym z argumentów jest fakt, że w naszym systemie politycznym dużo istotniejsze są wybory parlamentarne. Zdaniem zwolenników tego poglądu, właśnie na nich oraz na odzyskaniu utraconego poparcia społecznego powinien skupić się wysiłek działaczy AWS i całej rządzącej koalicji. Również przesłanki natury pragmatycznej mogą skłaniać przewodniczącego „Solidarności” do rezygnacji z wyścigu o prezydenturę. W obecnej sytuacji - spadku poparcia dla AWS oraz utrzymującego się krytycyzmu wobec rządu - rejestrowana w sondażach przewaga obecnego prezydenta nad wszystkimi kontrkandydatami może okazać się zbyt duża, by w ciągu kilku miesięcy udało się ją zniwelować. Tym samym koszty polityczne poniesione w trakcie kampanii mogą okazać się niewspółmierne do osiągniętych rezultatów, Marian Krzaklewski zaś po ewentualnej wyborczej porażce może już nie odzyskać swojej pozycji politycznej.

Ankietowanych zapytaliśmy o opinie na ten temat. Czy Marian Krzaklewski powinien stanąć do wyborczego wyścigu o najwyższy urząd w państwie czy też kandydatem AWS w jesiennych wyborach powinna zostać inna osoba?

Ponad dwie piąte ankietowanych (42%) jest zdania, że AWS powinna wystawić innego kandydata niż Marian Krzaklewski. Tylko 15% badanych uważa, że przewodniczący „Solidarności” powinien wystartować w wyborach prezydenckich. Prawie jedna trzecia respondentów wyraża obojętność w tej sprawie.

RYS. 2. NIE ZAPADŁY JESZCZE DECYZJE, KTO BĘDZIE KANDYDATEM AWS W WYBORACH PREZYDENCKICH. CZY, PANA(I) ZDANIEM, KANDYDATEM TYM POWINIEN BYĆ:

Wśród najbardziej zainteresowanych, czyli respondentów identyfikujących się z prawicą oraz potencjalnych wyborców AWS, odsetki te kształtują się nieco inaczej. Większość osób o poglądach prawicowych (por. tabele aneksowe) oraz ponad połowa sympatyków AWS opowiada się za tym, aby ugrupowanie to wystawiło innego kandydata niż Marian Krzaklewski. Co czwarty badany utożsamiający się z prawicą oraz blisko co trzeci zwolennik AWS uważa, że lepiej byłoby, gdyby to właśnie Marian Krzaklewski wystartował w wyborach.

Tabela 3

Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych	Nie zapadły jeszcze decyzje, kto będzie kandydatem AWS w wyborach prezydenckich. Czy, Pana(i) zdaniem, kandydatem tym powinien być:			
	Marian Krzaklewski	AWS powinna wystawić innego kandydata	Jest mi to obojętne	Trudno powiedzieć
	w procentach			
AWS	31	53	12	5
PSL	15	40	36	9
SLD	9	47	36	9
UP	25	48	19	8
UW	23	62	9	6
Niezdecydowani	17	33	32	18
Niezamierzający głosować	12	33	40	16

Ostatnim wydarzeniem politycznym unaoczniającym utrzymujący się w polskim społeczeństwie podział na dwa obozy polityczne, związany z odmiennym postrzeganiem i oceną PRL-owskiej przeszłości, były wybory prezydenckie w roku '95. W drugiej ich turze nastąpiła częściowa rekonstrukcja postsolidarnościowej wspólnoty głosującej na Lecha Wałęsę, opcję przeciwną zaś stanowili zwycięzcy - wówczas starzy i nowi zwolennicy Aleksandra Kwaśniewskiego. Ci, którzy i dziś przyznają się do swojego wyboru politycznego w roku '95 oraz głosowania na Lecha Wałęsę, w większości woleliby, aby kandydatem AWS został jednak ktoś inny niż Marian Krzaklewski. Tylko co piąty z tej grupy optuje za kandydaturą obecnego przewodniczącego NSZZ „Solidarność”.

Tabela 4

Na kogo Pan(i) głosował(a) w II turze wyborów prezydenckich w 1995 roku?	Nie zapadły jeszcze decyzje, kto będzie kandydatem AWS w wyborach prezydenckich. Czy, Pana(i) zdaniem, kandydatem tym powinien być:			
	Marian Krzaklewski	AWS powinna wystawić innego kandydata	Jest mi to obojętne	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Na Aleksandra Kwaśniewskiego	13	42	33	11
Na Lecha Wałęsę	21	56	14	9
Nie głosował(a)m oraz „trudno powiedzieć”	14	34	38	14

Przeciwnikom kandydatury Mariana Krzaklewskiego zadaliśmy pytanie otwarte (niezawierające listy potencjalnych kandydatów) prosząc o wskazanie osoby, która - ich zdaniem - powinna zostać kandydatem AWS na urząd prezydenta RP.

Odpowiedzi badanych sądzących, że AWS powinna wystawić innego kandydata niż Marian Krzaklewski

		CBOS
Kto, Pana(i) zdaniem, powinien być kandydatem AWS w wyborach prezydenckich?		(N=449)
Maciej Płażyński		24%
Andrzej Olechowski		9%
Lech Wałęsa		2%
Tadeusz Mazowiecki		1%
Jan Olszewski		1%
Piotr Żak		1%
Wszystko jedno kto, byle nie Marian Krzaklewski		4%
Jest mi to obojętne		2%
Trudno powiedzieć, nie widzę takiego kandydata		50%

Wśród przeciwników kandydatury Mariana Krzaklewskiego równo połowa (50%, co stanowi 21% ogółu badanych) nie potrafiła wskazać osoby mogącej kandydować na najwyższy urząd w państwie lub twierdziła, że wśród znanych sobie polityków z tej opcji politycznej nie widzi nikogo odpowiedniego. Co czwarty ankietowany z tej grupy (24%, czyli 10% ogółu) bez żadnych sugestii wymienił marszałka Sejmu Macieja Płażyńskiego jako najlepszego „kandydata na kandydata”, którego mogłaby wysunąć AWS. Co jedenasty przeciwnik kandydatury Mariana Krzaklewskiego (9%, tj. 4% całej populacji) jako dobrego kandydata spontanicznie wskazał Andrzeja Olechowskiego. Respondenci wymieniali także, choć już wyraźnie rzadziej, inne możliwe kandydatury - Lecha Wałęsy, Tadeusza Mazowieckiego, Jana Olszewskiego oraz Piotra Żaka.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Ostatnio w AWS toczyła się dyskusja na temat sposobu wyłonienia kandydata do wyborów prezydenckich. Zdaniem części polityków o tym, kto zostanie kandydatem, powinien zdecydować wynik wewnętrznych prawyborów, czyli głosowania posłów, radnych AWS. Zdaniem innych, powinny zdecydować o tym władze AWS i Marian Krzaklewski. Czy, Pana(i) zdaniem, o tym, kto zostanie kandydatem AWS: 1 - powinien zdecydować wynik wewnętrznych prawyborów, czyli głosy posłów, radnych AWS; 2 - powinny o tym zdecydować władze AWS i Marian Krzaklewski; 3 - Jest mi to obojętne

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	48	12	28	12	1109
Płeć					
Mężczyźni	52	13	27	8	527
Kobiety	44	11	29	16	582
Wiek					
18-24 lat	53	9	26	13	159
25-34	51	12	30	8	196
35-44	52	11	25	12	228
45-54	48	12	30	9	204
55-64	45	16	27	11	141
65 lat i więcej	36	14	31	19	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	39	12	31	17	410
Miasto do 20 tys.	45	14	33	8	111
20-100 tys.	42	12	34	12	248
101-500 tys.	58	14	23	6	203
501 tys.i więcej mieszk.	70	6	14	9	137
Wykształcenie					
Podstawowe	33	15	33	19	339
Zasadnicze zawodowe	49	13	27	11	294
Średnie	56	9	28	8	357
Wyższe	60	12	18	10	119
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	61	10	19	10	67
Prac.umysł.niż.szczebla	61	13	18	8	100
Pracownicy fiz.- umysł.	66	7	23	4	76
Robotnicy wykwalifikowani	58	11	23	8	116
Robotnicy niewykwalifik.	32	33	32	2	34
Rolnicy	33	7	35	25	55
Pracujący na własny rach.	68	5	21	7	48
Bierni zawodowo					
Renciści	36	17	34	13	134
Emeryci	43	12	30	15	209
Uczniowie i studenci	53	13	24	10	83
Bezrobotni	35	10	38	17	122
Gospodynie domowe i inni	37	12	38	12	65
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	54	10	26	10	165
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	57	14	24	5	105
sekt. pryw. poza rolnict.	64	11	20	5	199
prywatnym gosp. rolnym	36	8	31	25	57
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	44	12	33	11	191
276-399	52	5	38	6	120
400-549	44	16	25	16	225
550-799	52	11	22	15	138
Powyżej 799 zł	57	13	24	6	157
Ocena własnych war. mater.					
Źłe	44	12	35	9	359
Średnie	47	9	28	16	506
Dobre	55	17	19	8	243
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	40	18	29	14	68
Raz w tygodniu	47	12	26	14	615
1-2 razy w miesiącu	46	13	28	13	166
Kilka razy w roku	49	8	37	6	168
W ogóle nie uczestniczy	56	10	28	6	89
Poglądy polityczne					
Lewica	52	11	33	5	319
Centrum	54	10	26	10	305
Prawica	61	18	15	7	231
Trudno powiedzieć	24	11	37	28	254

Tabela 2. Nie zapadły jeszcze decyzje, kto będzie kandydatem AWS w wyborach prezydenckich. Czy, Pana(i) zdaniem, kandydatem tym powinien być:
1 - Marian Krzaklewski; 2 - AWS powinna wystawić innego kandydata;
3 - Jest mi to obojętne

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	42	31	12	1108
Płeć					
Mężczyźni	15	45	30	10	526
Kobiety	15	39	33	13	581
Wiek					
18-24 lat	18	34	34	14	159
25-34	15	41	36	9	196
35-44	15	44	28	14	228
45-54	15	46	29	10	203
55-64	13	51	28	7	141
65 lat i więcej	13	35	35	17	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	16	37	34	13	408
Miasto do 20 tys.	15	36	33	16	111
20-100 tys.	12	44	35	10	248
101-500 tys.	18	44	28	10	204
501 tys. i więcej mieszk.	13	54	21	12	137
Wykształcenie					
Podstawowe	16	33	37	14	339
Zasadnicze zawodowe	12	44	32	12	294
Średnie	15	46	29	10	356
Wyższe	20	49	21	10	119
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	20	45	25	10	67
Prac. umysł. niż. szczebla	10	50	34	6	99
Pracownicy fiz.- umysł.	17	44	24	15	76
Robotnicy wykwalifikowani	15	47	28	10	115
Robotnicy niewykwalifik.	39	21	34	6	34
Rolnicy	15	44	33	8	55
Pracujący na własny rach.	23	54	19	5	48
Bierni zawodowo					
Renciści	13	39	34	15	135
Emeryci	11	42	35	11	208
Uczniowie i studenci	21	39	26	14	83
Bezrobotni	6	35	40	18	122
Gospodynie domowe i inni	21	36	30	14	65
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	17	47	27	9	164
spółce właścicieli	24	34	30	12	105
prywatnych i państwa	15	51	27	7	198
sekt. pryw. poza rolnict.	14	43	35	8	57
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	18	38	32	12	191
276-399	11	40	37	12	120
400-549	18	39	31	12	224
550-799	14	49	26	12	138
Powyżej 799 zł	16	49	26	8	156
Ocena własnych war. mater.					
Złe	12	41	35	12	359
Średnie	16	38	32	13	506
Dobre	17	50	24	9	243
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	22	30	31	17	68
Raz w tygodniu	15	43	30	12	615
1-2 razy w miesiącu	13	42	27	17	165
Kilka razy w roku	13	42	39	6	168
W ogóle nie uczestniczy	12	43	36	8	89
Poglądy polityczne					
Lewica	8	47	38	7	317
Centrum	18	37	34	11	305
Prawica	25	58	12	6	231
Trudno powiedzieć	11	27	37	24	254